

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, V., KOHÁRY-UTCA 4., II. EM.
Minden pénz a lelkész hivatál címére küldendő.

Megjelenik havonként
Felelős szerkesztő:
JÓZAN MIKLÓS

Előfizetési ára:
Egy évre 20.000 kor.
Egyes szám ára 2000 korona.

Torda: 1568. **HATÁRKÖVEK** Pozsony: 1848.
az unitárius egyház történetében. Ezeken a helyeken mondotta ki az országgyűlés előbb Erdélyre, azután egész Magyarországra nézve, hogy az unitárius vallás bevett vallás (recepta religio).

Anno Ezer . . .

„Az napon felveszlek téged, én szolgám és olyanná teszlek, mint egy pecsétes gyűrű az én ujjamon, mivelhogy választottalak téged — ezt mondja a Seregeknek Ura.“
Aggeus, II. 23.

Az Urnak ezredik esztendejében nagy csoda történt a magyar lélekben. Kelet népe fölvette a nyugati kereszténységet. Ebben jó példával járt elől a nagy Király, aki az ő trónját népeinek szívébe tette le. Mint a krónikás mondja: „Ő volt Pannoniának mestere a szent hitben.“ Megszűnt a harci kürt, mely vijjogó vércse módjára verte fel és zaklatta a Nyugat berkeit. Rendre elnémult a források mellett a táltosoknak éneke s megszűnt az áldozat, amelyet őseink pogány módra gyakoroltak. A vérrel szerzett szép országot, annak szent határát — annyi vész és romlás között — csak úgy lehetett bizton megvédelmezni és megtartani, ha ettől a perctől kezdve Király és Nemzet a harci dicsőségnél többre becsülik a békés munka műveit s annak áldásaiban mindenkiket érdeme és hűsége szerint részesítenek. Király és Nemzet! Mint egyenértékű tényezők az ország jólétének, nagyságának és dicsőségének ápolásában és kiépítésében. Mindig egymás mellett. Soha egymás ellen. Ugy tűnik fel nekünk mai áldatlan állapotunkban, elárvult helyzetünkben, mintha álom volna. Pedig valamikor komoly, megszentelt valóság volt, amely a hétköznapot ünnepnappá varázsolta s az egész ország szívéét ujjongó örömmel töltötte be . . . Akkor a Seregeknek Ura így szólt: *felveszlek téged, én szolgám és olyanná teszlek, mint egy pecsétes gyűrű az én ujjamon, mivelhogy választottalak téged.*“

Ennek az isteni kiválasztásnak volt symboluma az a szent korona, amely galambszárnyon — a keresztény békesség, szeretet és üdv jegyében — érkezett Rómából a nagy Király udvarába. Alig érkezett meg, máris ott csillogott az uralkodó fején. S nem tudni, vajjon Ő nyert-e fényt és tekintélyt a koronától, vagy pedig az ő bölcs szíve és tündöklő elméje szórta szét szerte a hazában a keresztény polgárosodás és általános jólét melengető sugarait s kölcsönzött soha el nem muló, örök glóriát annak a magyar szent koronának, amelynek tagja — *membrum sacrae coronae* — az egész magyar Nemzet.

Országunk drága jelvénye, dicsőséges magyar Szent Korona! ott látlak tündökölni ismét a nagy Király fején. Mintha ez a kilencszázhuszonhárom esztendő nyomtalanul suhint volna el fölöttünk Mintha lelki szemeim előtt újra kiemelkednék a földből a templom, amely tanuja volt a nagy eseménynek. Égre néző tornya örömet hirdet messze tájon. A harangok emberi nyelven szólva hirdetik a nagy világnak, hogy ma itt egy olyan Nemzet született, amely Isten kegyelméből örök életre van hivatva. A boltozaton visszhangzik a Halleluja, az oltáron száll a tömjén-illat s száll az egekre százezrek imája: *Isten segits, királyok Istene! Emeld fel hozzád a király szívéét* . . . De a templom, amely tanuja volt a nagy eseménynek s titkos szentélyébe befogadta egykor

a nagy Király hamvait, a századoknak döntő lábait alatti romhalommá változott. Itt-ott egy-egy szegletkő, vagy oszlopfej maradt csak belőle a késő unokáknak! S a hagyomány szerint a nagy Királynak jobb keze, melyet Szent István napján mai napig is kegyelettel hordoznak körül ő a Buda várában ünnepi szertartások között. „Pecsétes gyűrű” van az ő ujján is. „Pecsétes gyűrű”: a hatalomnak, a lelki erőnek jelképe... Ez fogja romjaiból újraépíteni a templomot. Ez fogja ősi fényében, dicsőségében feltámasztani a porba omlott szent magyar Hazát... Szerkesztő.

A király.

(King Alfred 849—901.)

Szent hivatásom teljesítéséhez megfelelő környezetre és alkalmas eszközökre volt szükségem. Amint te is jól tudod, senki ember fia nem fejtheti ki erőinek legjavát, nem kormányozhat igazságosan, hogyha mindezek nincsenek ott a keze ügyében.

A királynak elsősorban jól benépesített országra van szüksége, amelyben papjaival, katonáival és munkásaival jó egyetértésben munkálkodjék. Ezek nélkül egy uralkodó sem boldogul.

Ezenkívül az említett három osztály részére juttatnia kell az ország testéből annyit, amennyi őket munkájuk fejében megilleti. Fegyverzet, élelem, ruházat — az utolsó gombig — állandóan rendben. Ezek nélkül nincs erő és tekintély; s ahol ezek közül egy is hiányzik, ott zavar és fejtelenség bénítja meg a legszebb törekvést.

Azért kell nekem az uralkodáshoz alkalmas eszköz és megfelelő környezet, hogy Istentől nyert tehetségem, a testi és a lelki erő, amellyel a Gondviselés engemet megajándékozott, kárba ne vesszen, háttérbe ne szoruljon, mert ahol a Bölcsesség magva hiányzik, ott a legfényesebb tehetség is hamarosan elveszti zománcát és elkallódik.

Bölcsesség nélkül nincs igazi talentum; mert ha még oly ügyes lenne is valaki, botorságában önmagát gáncsolja el.

Röviden: egész életemben arra törekedtem, hogy becsületben öszüljek meg s holtom után örökségül, hagyjam késő utódaimra is, jó tetteimnek emlékezetét.

P. b.

Unitárius világnézet.

Ma, amikor az egész világ forrong és átalakul, nemzetek buknak el, társadalmi osztályok hanyatlásnak indulnak, minden eszmét átértékelnek a tudományokban, művészetekben és irodalmakban; ma minden szervezetnek e küzdelmekben résen kell lennie úgy a maga, mint tagjai érdekében.

Az egyházaknak is éber figyelemmel kell kísérenie a különféle szellemi áramlatokat. A legrégibb keresztény egyház, a róm. kath. mondhatnám lázasan dolgozik e téren. Hiveit minden téren befolyásolni iparkodik. Csak itt minálunk, Csonka Magyarországon tekintélyes sajtót teremtett, amellyel hiveinek mindennapi nézeteit irányítja, a politikai hatalomból is részt kér, amennyiben politikai pártot alakított, nem szólva iskoláiról, amelyeket szaporítani és igyarápítani törekszik.

A mi kis egyházunk e célokra anyagi eszközökkel alig rendelkezik, de meglevő szerény organumait fel kell használnia — szerintem — arra, hogy az unitárius öntudat erősítő munkáját párhuzamosan folytassa az anyagi megerősödését célzó mozgalommal. Öntudatos unitáriusokat kell nevelnie, öntudatos pedig az lesz, akinek világnézete megfelel az unitárius hitelveknek.

Világnézet! sokat hangoztatott jelszó: pedig a mi átmeneti jellegű korunkban vajmi nehéz csakugyan következetesen felépített világnézetet vallani, amikor a tudomány haladása könnyen rést üt az eszmék szilárdnak vélt épületén. Leginkább kiépített — pesze nagyon is konzervatív — világnézete természetesen az ókorban keletkezett róm. kath. egyháznak van, amely nemcsak szorosán vett dogmáihoz, hanem egyéb társadalmi, erkölcsi, művészeti stb. nézeteihez is következetesen ragaszkodik s ezek megvédésére és terjesztésére szolgálnak előbb említett szervei.

A mi egyházunk, amely az ujkornak s a szellemi felvilágosodásnak szülötte, sohasem verte bilincsekbe az egyén gondolkodását még dogmatikus hitelvekkel sem, annál kevésbé a szellemi élet egyéb terein: tudományban, irodalomban. Mindazonáltal a felvilágosítás művét mindenkor — a körülményekhez képest — folytatta; papjaink, iskoláink, szerény sajtónk voltak terjesztői az unitárius felfogásnak. Így egy bizonyos hagyományos unitárius közszellem ki is alakult Erdélyben egyházunk tagjai között. Általában egyházunk százados elnyomatása, üldöztetése következtében e felfogás inkább a meglevőket óvó konzervatív volt, de az utolsó 50 évben, miután a XIX. század demokratikusabb eszméi hazánkban tért hódítottak, az unitárius egyházban is eltűnt az egységes közszellem. Mi, akik Erdélytől akkor is távolabb éltünk, annyit mégis megfigyelhettünk, hogy a központi sajtó-organumok: Keresztény Magvető, Unit. Közlöny között egyrészt, Unitárius Egység között másrészt többször nézeteltérések voltak, amikor is ez utóbbi vallott szabadelvűbb nézeteket. Ez utóbbival rokonfelfogású volt a Budapesten megjelent Kis Könyvtár szelleme is, valamint a bpesti Dávid Ferenc egyelet működése is teljesen szabadelvű volt, amire csak azt a példát hozom fel, midőn az egyelet templomunkban lefolyt gyűlésére előadónul egy zsidó rabbit kért fel.

Ma ezek a szellemi küzdelmek hazánk szerencsétlen sorsa következtében már a múltéi. Ugy az Erdélyben maradt, mint csonka magyarországi egyházunk a létfontosságért küzd s nem engedheti meg magának azt a fényűzést, hogy belsejében bármily ideális célokért folyó eszmecsere következ-

tében ugyis kicsiny egyházunk pártokra szakadozoz.

De ma sem felesleges annyi, hogy amint más egyházak és szervezetek teszik, tagjait ne hagyja egyházunk se a különböző áramlatok és sokszor hamis jelszavak kész prédájául, hanem tisztázza a társadalmi, erkölcsi stb. nézeteket s irányítással szolgáljon híveinek. Mint azt bizonyára a mi 400 éven át elnyomott egyházunk tagjai valamennyien átérzik, nem mindenkor igazak az uralmon levők, a hatalmasok jelszavai, sőt sokszor épen az üldözött Eszmének van igaza.

Kis egyházunk vezetőire hárul e fontos feladat is, akik eddig is ez irányban felvilágosítólag közreműködtek s az Unitárius Misszió Ház létesítésével e felvilágosító munka számára — amennyiben ez az intézmény rövidesen működésbe lép — egy újabb szervet teremtettek.

A magam részéről e pár sorban korunknak két vezető eszméjére akarom a figyelmet felhívni, amellyel szemben mint a kor legégetőbb kérdéseivel szemben mindenkinek állást kell foglalnia.

E két eszme: a nacionalizmus és a szocializmus. Mindkettő a XIX. század szülötte, de mindjobban ható erőkké korunkban váltak. A nacionalizmus azt tanítja, hogy az emberiség virágos kert, hol az ezerféle nemzetek és népek a kerti virágok, nem repcés tábla, vagy krumplis föld, ahol minden növény egy és ugyanaz. Viruljon és gyarapodjék tehát mindenik nemzet a maga természetére és módja szerint. Általános emberi nincs, az embernek valamely nemzetben kell születnie és valamely kulturához kell csatlakoznia. A nemzeti eszme és a nemzeti kultúra tehát jogosult. De a kultúrának vannak vívmányai, megállapodott eszméi, amelyeken semmiféle nemzeti külön kultúrátul nem teheti magát. Igazság, erkölcsiség, jog, vallás, egyetemes értékek, amelyeket egy nemzet sem lökhet félre a barbárság szintájára való lecsúszás kockázata nélkül.

A trianoni békében a nacionalizmus nevében rajtunk elkövetett igazságtalanság tudata ne fosszon meg minket józan belátásunktól. Higgadt megfontolásra, türelmes várakozásra van szükség. Nektünk unitáriusoknak, a felvilágosodás híveinek biznunk kell e téren is a háborus uszítás zajának lecsillapultával az igazság győzelmében! Itt Európa keletén is, ahol a nemzetek jobban összekeveredve élnek, mint nyugaton, el kell jönnie az időnek, amikor egyik nemzet se akar a másik fölött hatalmaskodni, hanem békés egyetértésben egymás mellett fogja kifejteni tevékenységét.

Korunknak másik vezéreszméje: a szocializmus nem más, mint azon törekvések összege, amellyel a munkások fellépnek a mai társadalomban, hogy osztályuk helyzetén javítsanak. A gyár- és ipar kifejlődésével párhuzamosan lépett fel a mozgalom. Mert a gyár- és ipar a rettenetes bizonytalanság érzelmeivel toldotta meg a nyomorban szenvedők nehéz terheit. Egy-egy gazdasági válság alkalmával a munkások tízezrei kerülnek a munkanélküliség karjaiba: így lesz a biztosított megélés

a bérmunkás számára a szabadságnak legszebb fogalmazása: ezt reméli a szocializmustól.

És ha ez eszmével kapcsolatban is hazánkban a közelmúltban keserű tapasztalataik voltak, ezek ne tegyenek bennünket elfogulttá. Hiszen látjuk, hogy a hazánkban kísérletezett szélső irányzattal ellentétben az Angliát jelenleg kormányzó munkáspárt az evolucionárius elvére támaszkodva lépett fel s már eddig is bebizonyította hogy Európa zavarait nem növelni, hanem csökkenteni törekszik teljes erejéből. Így bármely munkáspárt szervezkedését mindaddig, amíg ez a szervezkedés nem irányul Egyházunk ellen s amíg a demokrácia megvalósítása a célja s ennek eszközeivel elsősorban a felvilágosítással dolgozik: mondom, addig jogosultnak tarthatjuk. A mi rossz emléktől korunk vezérei dogmák rabjai voltak, az angolok a fokozatos haladást akarják megvalósítani józan eszük s a lehetőség szerint. Reméljük, hogy a jövőben ezt a működést veszik mintaképpül más országok munkáspártjai is.

Szerintem csak úgy leszünk igazán öntudatos unitáriusok, ha világnézetünk egységes. Igyekezzünk tehát minden téren való nézeteinket összhangba hozni azokkal a magasztos felvilágosodott tanokkal, amelyeken vallásunk nyugszik. Mert én ráam az olyan unitárius, aki vallási téren a leghaladottabb tanokat vallja, ellenben pl. nem híve a gondolat és sajtószabadságnak — tehát e téren maradi a felfogása, olyan benyomást tesz, mint az az ember, aki frakkot ölt, de hozzá nem vesz fel lakkcipőt, hanem csizmában megy el a társaságba.

Haladott, harmónikus világnézet: ez legyen törekvésünk célja!

Botár Imre.

Jézus arca.

Én vagyok a Jézus, akit te kergetsz! Csel. IX. 15.

„Nemrégiben egy sajátságos és fölötté erényes férfiú tűnt fel itten, akit néhányan, akik őt kísérgetik Isten fiának neveznek. Ez a férfiú meggyógyítja a betegeket, feltámasztja a halottakat. Alakja szépen fejlett, önkéntelenül is magára vonja a figyelmet. Arca szeretetet és józanságot sugároz s mégis tiszteletet keltő. Hosszu szőke haja hullámosan omlik le vállaira, názáreti szokás szerint középen elválasztva. Arcát könnyed pir borítja, orra egyenes. Tekintete nem mindennapi bölcseségről és tisztaságról tanuskodik. Szemei kékek, de sokszintű tűz ég bennük. Ez a férfiú, bár társalgás közben igen szeretetre méltó, rettenetessé tud válni ha kénytelen valami fölött felháborodni. De még ilyenkor is minden szavában, minden mozdulatában fölényes biztosság látszik. Még soha senki sem látta őt nevetni, ellenben néha sirni szokott. Tartása előkelő egyenes, karjai és kezei pedig oly szépek, hogy öröme nézni. A hangja mindig komoly. Feltűnő keveset beszél. Jézusnak hívják, a Mária fiának.”

Valaki, a római birodalom egy tartomány-

főnöke, aki személyesen látta és ismerte Jézust, írja le így, ilyen elragadó módon egy levelében Jézust, akinek arcáról, külső megjelenéséről a bibliai iratok egy sort sem írnak. S bár e leírás igazolására semmi bizonyítékunk nincs, hiszen, annak a kicsiny kunyhónak ott a názáreti domb oldalán, amely látta őt, még a nyoma is eltűnt, mégis boldogan elfogadhatjuk ez arcképet valószínűleg, annyival is inkább, mert akit így láthatlanul is szeretünk, jól esik szépnek, kellemesnek ismerni még külső formáiban is.

De lehetett volna épen az ellenkezője; lehetett volna csunya és sápadt, nem ez érdekel bennünket.

Legalább engem nem, mert megtanultam és megismertem az életben, hogy a külső szépség nem mindig a belső szépnek a kivetítése, — ismerem szabálytalan arcvonásu emberben gyönyörű szépséget, — láttam nemes lelki vonásokat, nagy szeretetet, amelyet nem mutatott, még a szem sugara sem, annyira szerényen huzódott meg az ember lelkében, — láttam kicsiny emberben nagy bátorságot és hatalmas nagyságu embert láttam ijedten és gyáván összeroskadni kicsiny baj előtt — megtanultam, hogy az ember szépségét nem a hibátlan száj, a szabályos testalkat teszi, hanem a lelki erők és képességek; szépsége a szelleme, amely kiárad beszédjén és főleg tettein át, azok teszik vonzóvá és ellenálthatatlan széppé az embert.

Ez a benső, az igazi emberi képe Jézusnak, ez foglalkoztat engem. Szenvedélyesen vágyom teljesen megismerni a benső Jézust. Az örök szépet. Nemcsak annyit, amit a bibliai iratok beszélnek róla, néhol nem is szavahihető bizonyossággal. — Ha ismertem volna őt akkor, vagy ha ma élne, hogy megkérdezhetnék ezer dolgot tőle, amire nem tudok feleletet kapni, beh boldog lennék! . . . Irigylem Saul. Aki meglátta őt ott a damaszkusi uton. Lelkében felvillant Jézus igazi képe, lelki arca. Meglátta egy pillanatra s oly gyönyörű, oly szépséges volt neki, hogy halálosan beleszeretett. Amennyire gyűlölte addig, amíg nem ismerte, épen annyira szerette, rajongott érte, amikor egyszer meglátta. És a kegyetlen, Jézus üldöző Saulból egy óra alatt megértő, védő s élete végén rajongó vértanu Pál lett. — Ez a Pál őszinte és egyeneslelkű, határozott jellemű ember volt.

Elindul Jeruzsálemből Damaszkusba Jézus hívei felé. Jézus ellen. Róla csak azt tudta, hogy ellensége volt a régi vallásos életnek, mert hazugnak ismerte. Ezért gyűlölte őszintén Jézust. Utközben megismerte. Megtudta róla, hogy nem ellensége senkinek sem Jézus, sőt barátja az egész világnak. — Megtudta róla, hogy szeretett ő minden embert, és főleg az igazságot. És hogy tanai boldoggá teszik az embereket. Hogy a menyországot lehozza a földre az ember lelkébe. Megállott egy percre Saul a féluton . . . s aztán már Pál ment tovább Damaszkus felé. Jézus felé. Boldog Pál! Ő megtehetette, mert őszinte volt önmagához is, egyeneslelkű és határozott jellemű. Meglátta Jézust a lelkével és tovább nem üldözte.

De átvettük a szerepét mi. Szegény Jézus, még most sem hagyja nyugodtan ez a gonosz világ. Ma is úgy kell futnia, menekülnie, rejtőznie a mi városainkból és templomainkból, mint hajdan a Jordán partján, a hegyeken és völgyekben. — Kergeti, üzi, halálra keresi vérszomjas gyűlölettel az ember: azt az igaz embert, Jézust. Ha valamely templomban felemeli szavát az Isten nevében, árulónak kiáltják ki; ha egy ember szívében és életében él, mint szeretet: bolondnak gunyolják, ha igazságot követel az Isteni igazságszolgáltatás szerint: először — ahogy modern világban divatos — betömik a száját s ha így sem hallgat el — hát elhallgattatják. Ismerik a módját, hogyan kell.

Üldözi az ember Jézust ma is.

Mekkora értelmetlen korlátoltság, vagy milyen mélységes romlottság, milyen javithatatlan gonoszság lángol olthatatlan tűzzel az emberben, hogy 2000 éve sem fáradt el az üldözésben s nem csendesült meg bosszúja.

Szegény ember! Olyan nevetséges ebben a pózban. Rövidlátó figura. Az ember üldözi Jézust; az az ember, aki olyan boldogtalan életű, olyan szomorú életű és aki úgy szomjazza a békés boldog életet, mint a forróságtól lázas beteg az üdítő italt és mégis üldözi Jézust, a saját boldogságát. Kergeti korbáccsal kezében a boldogságát, amit keres.

És épen kereszténységével, az eddigi kereszténységével üldözi! Hiszen nem is ismerjük és ez a legfájdalmasabb az emberre nézve — Jézust. Megfestve, szoborba öntve, tövis koronával, vagy anélkül, élve és holtan, aranyos ruhában és ezerféle képen sokféle Jézust mutat a kereszténység. És ahány felekezet, mind a maga Krisztusát mondja valódinak és hamisítatlannak. — Szegény ember! Ténfereg. tántorog a sok Jézus között. válogathat benne s nem tudja az igazit megtalálni a sok kép miatt. Egynek egyik a jó, másnak másik az igaz és a végén összevesznek rajta. Gunyolják, szidják, ütik egymást a Jézusért, a béke fejedelméért.

De nem a képre festett Jézust üldözi az ember, nem ezt a kékszemű szelid nézésű, szép termetű férfit, akinek haja hullámosan omlik vállaira s ajkai fölött mosoly játszadozik még az uton is, amint fáradtan fut üldözői elől; nem azt a Jézust üldözi, kergeti a világ. Óh nem! Tudjátok-e ki az a Jézus, akit ti kergettek?

Nem az a kép, amelyre olyan ájtatosan néztek. Nem! Az kék szempár, amelynek fényében a lélek tisztasága oly csodálatos sugarakkal ragyog, hogy nem mertek belenézni, mert meglátnátok a lelketek fekete bünfoltjait.

Azt a Jézust, akinek homlokán nem rejtőzik képmutató ráncokba a ravaszság, mert a lelke egyenességének tiszta égboltja a homloka; azt a Jézust üldözik, akinek ajka ritkán szól s ha beszél, nem kenetes hazugság a szava, de a szeretet lágy, simogató, dallamos zenéje, vagy az igazság sujtóvillámának menydörgése, amely igazságot követel a te számodra mástól és a más szá-

mára töled; azt a Jézust, aki szegény volt és a lelkében hordta kincseit, nem a zsebében; azt, aki egyszerre szerény és mégis bátor; alázatos lelkű, de nem megalázkodó; aki egyedül volt s mégis erősebb egy ország katonáinál; aki önértzetes, de nem gögős; aki szeliden ölébe veszi a kicsiny gyermekeket és kemény kézzel kiveri a vallásosság csalóit és uzsorásait a templomból; azt, aki gyalog járta be az országot és királya volt a lélek hatalmas birodalmának; akit soha sem láttak nevetni, de mosolyogva tudott meghalni. Ez az igazi fényes kép. Ezt nem akarjátok meglátni. Ezt üldözték kegyetlenül, mert ha még egyszer a földre születne, sirva fakadna a sokféle templom láttára, szétkergetné az ő képének hordozóit, mert nem ismerné meg önmagát a róla elnevezett kereszténységben és felháborodna azon a hazugság-hegyeken, amit itt találna.

Persze a sorsa is ugyanaz lenne, ami volt. Mert Istenkáromló volna, amikor első sorban a saját képeit dobálná tűzbe. Mert ilyen az igazi Jézus, aki még azt is eltiltotta, hogy jónak nevezzék.

Aztán azt kívánná a szeretet nevében, hogy akinek bőven juttatott az Isten a föld gazdagságából, az juttasson a szegénynek is belőle s tegye boldoggá vele, nem a munkátlan renyhét, hanem a szükösen élő dolgozót. Még csak ez kellene! Szegény Jézus, ő nem tudja, hogy ma az a szeretet, ha véresre verek egy embert, mert erősebb vagyok, elveszem mindenét s amikor félhalott, egy pohár vizet adok neki s ezt elnevezem jézusi, keresztényi szeretetnek. Aki nem hiszi az nézzen végig a világon s magunkon.

Ez az a Jézus, akit ti kergettek emberek, ki a hazátokból, ki a házatokból, ki a szívetekből, nehogy szeretetet s békességet s boldogságot hozzon az életünkbe. Irigylem Pált, aki meglátta ott az uton Jézus lelki arcát s keblébe zárta örökre.

*

Siró szemekkel keresem Jézust és sehol sem találok

Keresem a szelid nézésű, a szerető lelkű embert, csak emberl arcokat látok, amelyeken megcsunyult, elfénytelenedett az Isten lelkének örökszép ragyogása.

A Názáreti embernek csak a földi helytartóit találok itt, fényben, pompában; olyan gögősek, hogy nem lehet megállani előttük — úgy mint az Isten előtt — egyenesen, csak térdelve és látom sok szolgáját az elüldözött „Embernek” olyan bátortalanul és gyáván meghúzódva.

Messzi országokból, ahol nem pusztított a szeretetlenség háborúja, békésen viruló országok napsugaras völgyei felől, megcsillan egy szomorú, kék szempár; messzi országok hegyein át felénk nyúl egy szerető kéz s magához öleli fájdalmas életünk sok száz gyermekét.

Az ő szeretetének karja a hozzánk nyújtott kéz, az ő szeme az a szeliden, szomorúan minket vigyázó kék szempár, — várja, egyre várja, hogy egyszer csak megunjuk ezt a „gyűlölet-életet”, a

damaszkusi ut első felét eltöröljük földünk színéről, kitöröljük még emlékezetünkben is és a hazahívott, az újra szívünkben élő Jézusnak boldog országa lesz a mi világunk. . . . amen.

Bíró Lajos.

Egyházfenntartási Alap.

Az országos gyűjtés eddigi eredménye meghaladja a hét millió koronát. Ezenközben a házi gyűjtés is a megszokott mederben szépen halad. Mostani nyugtázásunkból kiemeljük 3 angol atyánkfiának adományát, akik Balázs Ferenc oxfordi akadémista útján négy és fél angol fonttal jöttek a mi segítségünkre. Fogadja érte úgy a gyűjtő, mint az adakozó hivek, egyházunk hálás köszönetét. „Sok kicsi sokra megy”.

Balázs Ferenc utján (Oxford) 1 millió 539 ezer, dr. Irsai Ernő, Mátyás Sámuel (Pestszentlőrinc) 200—200 ezer, dr. Enyedi Róbertné 100 ezer, Lőrinczi Géza (Mezőkövesd) és Büntetés Portók címén 50—50 ezer, Bácsi Mária (London) 40 ezer, Nagyobb Dánielné (Rákospalota) 25 ezer, Benti Rezsőné (Nagytétény), Ujvári László (V.) 20—20 ezer, Deésy Károly (III.) 10 ezer.

I.—IX. köz'emény összege: 22,095.180 K

XI. " " 2,254.000 K

Együtt: 24,349.180 K

Akik még tévedésből nem kaptak volna gyűjtőívet, azoknak szívesen szolgálunk. A gyűjtés sikere érdekében közöljük a belügyminiszteri rendeletet egész terjedelmében és a gyűjtőbizottság újabb felhívását. A Nőszövetség kitartó munkájától is sokat, mindent várunk.

A Gyűjtő Bizottság felhívása.

Minden unitárius jól tudja, hogy az erdélyi unitárius egyházra nézve mit jelentett a kolozsvári főiskola elvétele 1718-ban.

Nem kívánunk itt az akkori felbuzdulás lélekemelő, példaadó, és nagy történelmi jelentőségével foglalkozni.

Csak egy kis történetet jegyzünk ide, amely egyháztörténelmi esemény volt, maradt és az lesz, amíg magyar unitárius lélek működik halandó porhüvelyben.

Az unitárius egyház léte forgott kockán.

A Petrichevich—Horváth család ősi fészkeben: Széplakon akkor volt a kastély épülőfélben. Az anyaghordás és építés nagy áldozatokat követelt.

A nemes felbuzdulás azonban többre becsülte az unitárius egyház létérdekét, mint a kastély elkészültét.

Az építési anyagot szállító szekerek új irányt vettek. És az építési anyag helyett más teher alatt recsegett a tengely.

A P. Horváth család akkori őse a kastély építéséhez szükséges pénz előteremtésére szánt gabonát Kolozsvárra küldötte az unitárius egyház megmentésére.

Es küldötte mindaddig, amíg az egyház a veszélyen túl volt.

Ezalatt azonban a kastély építése félbemaradt és örökre abbamaradt. S ma rom!
Az élő unitárius egyház és nemes áldozatkészség csodás emléke.

Rom, amelyből élet fakadt.

A magyar unitárius egyházat a Trianonban készült békeszerződés kettőbe vágta.

De a lelkünket nem érinthette!

Csonka-Magyarország unitáriusai ma nem építhetnek magoknak kastélyt, udvarházat, de közös erővel meg kell, hogy mentsek, örök életűvé kell, hogy tegyék a budapesti unitárius egyházat!

A gyűjtőiveket unitárius kezekbe juttatjuk.

A lélek erejétől függ, hogy milyen lesz az eredmény. Mindenki feleljen meg ismerősei körében a beléhelyezett bizalomnak.

A gyűjtőiveket azonban kérjük gondosan őrizni és hozzánk feltétlenül visszajuttatni mert a fennálló rend folytán az egyes gyűjtőiveket szigorú elszámolás mellett be kell, hogy mutassuk a kormánynak!

A budapesti unitárius egyházközség presbyteriuma nevében a kiadott kormányrendelet értelmében az anyagi felelősségnél nagyobb erkölcsi felelősség terhel bennünket!

Bizunk az anyagi sikerben és reménykedünk, hogy erkölcsi felelősségünk is mindenben megóva marad.

Isten áldása legyen közös munkánkon.

Budapest, 1924. augusztus hava.

Dr. Gotthard Zsigmond egyházközségi gondnok, Józán Miklós esperes-lelkész, Nyiredy Jenő a gyűjtő biz. elnöke, dr. Tóth György a gyűjtő biz. jegyzője.

HIREK.

Rovatvezető: BIRÓ LAJOS.

A Missziói-Ház bebutorozása nehéz gondja a vezetőségnek. A múlt havi számunkban felhívással fordultunk tehetős híveinkhez; abban felesleges butorainak a Missziói-Ház céljaira való felajánlását kértük. Most megismételjük kérésünket. A Misszió-Házban Erdélyből ideszakadt tanuló ifjúságunkat kívánjuk elsősorban lakáshoz juttatni. Unitárius társadalmunk jövődjő tagjai ma igen nagy részben fedél nélkül, vagy nyomortanyákon árváskodnak. Velük tesz jót és az unitarizmusnak szolgál, aki egy asztallal, székkal, ággyal, vagy ágyruhával segítségünkre siet. Minden felajánlást a budapesti lelkészi hivatalhoz (V., Koháry-u. 4.) kell bejelenteni.

Az Amerikai Bizottság — melynek tagjai között Rev. dr. Cornish és dr. Hurn atyánkfiai is ott voltak — jun. 17-étől jul. 7-ig járta az erdélyi városokat. Bukarestben a kormánnyal tárgyaltak. A román kormány a legmesszebbmenő előzékenységgel fogadta a bizottságot. A királyi pár ebédre hívta, a külügyminiszter bankettet adott tisztelőikre. Kérésükre hivatalos közeget nem rendelt melléjük a kormány. Nagy Károly ref. püspök s dr. Kiss Elek unitárius scol. tanár vezették a bi-

zottságot. Bejárták Erdély minden nagyobb helységét s megbeszélték mindenütt azokat a sérelmeket, amelyek iskolák jogainak elkobzására, egyházi birtokok kisajátítására és protestáns lelkészek bántalmazására vonatkoznak. Ezekről a sérelmekről — memorandumba foglalva — beszámoltak a kormánynak, amely október 15-ére ígerte a választ. A békeszerződések folytán alakult összes nemzeti kisebbségek érthető érdeklődéssel várják a bizottság munkájának eredményét.

Ősz főpásztorunk, Ferencz József püspök ur, augusztus 9-én érte meg születésének 89-ik évfordulóját, testi s lelki egészségben. Tartsa meg a gondviselő Isten őt ebben az erőben és szellemi frissességben sokáig, szerettei örömeire s egyházunk boldogulására.

Dr. Boross György egyházi főjegyző és püspökhelyettes, püspöki vizsgálatot tartott az erdélyi eklézsiákban. Mindenfelé ünnepet jelentett, ahol csak megjelent. Lovas banderiumok kísérték. Diszkapuk várták, szerető szívek fogadták s meghallgatták s megértették erdélyi egyházunk súlyos anyagi helyzetét — s a külön egyh. adót legtöbb helyen meg is szavazták.

Zalaegerszegen istentiszteletet tartott július 13-án Biró Lajos bpesti lelkész, ottani híveink számára. Az istentiszteletre az evangélikus lelkész igaz testvéri szeretettel engedte át a templomot. Meg is telt a templom s a közönség soraiban ott voltak a ref., ev., sőt a r. kath. hívek előkelőségei is. Ebből az alkalomból és több más helyen tartott istentisztelet alkalmával is magától adódik az az eszme, hogy Csonka-Magyarországon szét-szórva élő híveink, legalább a városokban, ahol több unitárius család él, keressék a módját annak, hogy papjaink legalább évenként egyszer tarthassanak istentiszteletet. Az ilyen unitárius istentisztelet iránt a más vallásuak is igen nagy érdeklődést tanúsítanak, tehát egy-egy ilyen templomozás felvilágosító ismertetés is volna az unitárius vallást illetőleg. Különösen olyan vidékeken, ahol alig ismerik, vagy egyenesen „nem keresztény“, vagy valami „pogány“ vallásnak tudják.

Miskolcon szeptember 21-én (vasárnap) d. e. 11 órakor tart istentiszteletet Józán Miklós püspöki vikárius és urvacsorát oszt. Az istentisztelet a Kun-utcai áll. iskolában lesz.

A világ unitáriusai és az oláhok. Mint ismeretes, a világ összes unitáriusainak egyetlen püspöksége Kolozsvárt van és ugyanott állították fel az ország egyetlen unitárius papnevelő intézetét is. A trianoni határok most úgy a püspökséget, mint a nevelőintézetet elzárják tőlünk, de ez az izolált helyzet a világ összes unitáriusaira is sértő korlátozást jelent, amennyiben az oláh kormány a püspökségnek minden szabadabb érintkezését lehetetlenné teszi. Az unitárius egyház főhatósága nemrégiben az oláh kormányhoz fordult és kérte, hogy tegyék lehetővé számára a csonka-magyarországi és az egyéb országokban élő unitáriusokkal való szabad érintkezést, amit azonban az oláh kormány egy a napokban kelt határozata-

tával megtagadott. Mint értesülünk, Ferenc József unitárius püspök ebben a megszegyenítő helyzetbe nem nyugszik bele, hanem a protestáns világszövetség útján tiltakozni fog és kéri a nagyhatalmak intervencióját. (Átvéve a „Magyarság” c. napilapból.)

Az unitárius egyházi gyűjtés meghosszabbítása. A m. kir. belügyminiszter ur a fentartási alpra engedélyezett gyűjtésnek idejét f. évi december 31-ig meghosszabbította. Erről a hatóságokat a következő leiratban értesítette: Tudomás és további szabályszerű eljárás végett értesitem, hogy a Budapesti Unitárius Egyházközség 1923. évi december hó 14-én 207.175/1923. B. M. számú rendelettel engedélyezett adománygyűjtésének időtartamát az egyházközség indokolt kérelmére 1924. évi december hó 31-ig meghosszabbítottam. Budapest, 1924. évi június hó 7-én. A miniszter rendeletéből: Szikszay, miniszteri tanácsos.

A Nőszövetség tagjai augusztus 9-én Baracskára rándultak ki, özv. Perczel Ferencné, Kozma Flóra, a Szövetség diszelnökének meglátogatására. Magukkal vitték a londoni Nőszövetség egyik itt időző tagját Miss Patmore-t is, akivel kellemes napot töltöttek Baracskán

Unitárius Statisztikát akarunk készíteni Magyarországon élő hiveinkről. Felhívjuk ezért a vidéki városokban és falvakban élő hiveinket, hogy a velük egy helységben élő unitáriusok nevét, címét, foglalkozását, születése helyét, idejét s egyéb családi körülményeit egy kimutatásban küldje meg a budapesti lelkészi hivatalnak. (V., Koháry-u. 4).

Németh István, a dunántuli ref. egyházkerület püspöke, főrendiházi tag, zsinati és konventi alelnök 74 éves korában Székesfehérváron elhunyt. Legyen emlékezete áldott.

Csernoch János, Magyarország hercegprímása július 13-án tartotta aranymiséjét, 50 éves papi szolgálati jubileuma alkalmával. Ezen az ünnepen hivatalosan résztvett Józán Miklós püsp. vikárius és az unitárius egyházkerület nevében üdvözölte az öreg főpásztort.

Teologus nap. A Kolozsvári Teológiai Akadémia ifjúsága azért, hogy magát a vidéki közönséggel megismertesse s hogy teologusaink is megismerjék Erdély földjét s népét egy-egy városkában, nagy községben „Teologus napot” rendez, amely alkalmakkor ünnepélyeket rendeznek, előadást tartanak, szavalnak stb. Áldásos és jó gyümölcsöt ígérő munka. Isten segítse a szeretete lelkes munkájában ifjainkat.

Papjelölt ifjaink közül az idén két nagy reményekre jogosító ifju megy Amerikába. Szentiványi Sándor a Harvard-egyetemre, ahol ő lesz az első rendes teológiai hallgató, Lőrinczi László már mint kinevezett pap indul Clevelandba, hogy a Bodóczy Sándor által megalapított magyar egyházközség missziói munkáját tovább folytassa. Vállalkozásaikhoz sok szerencsét!

A „Channing House”-ból a napokban érkezett meg Bácsi Mária, kolozsi papunk leánya, aki 2 évet töltött a londoni intézetben.

Dr. Csiki Gáboréknál családi öröm van; július 6-án született kislányuk: Klárka. Isten tartsa meg őt

Józán Dezső, Józán M. vikáriusunk fia, letette utolsó szigorlatát s vegyész mérnöki oklevelet szerzett magának. Mig megfelelő állást kap, addig dr. Putnoky László műegy. tanár asszisztense. A boldog apának gratulálunk, az ifju mérnöknek pedig „jó állást” kívánunk.

A Protestáns Diákmenza céljaira egyházkörünk — a jun. 29-iki közgyűlés határozata alapján — a svájci segélyből 100 svájci frankot adományozott.

Tanév-megnyitó istentiszteletet szept. 14-én, vasárnap d. e. 11 órakor tartunk a budapesti templomban. Ez alkalommal minden szülő hozza el iskolás gyermekeit.

Kebli-Tanács ülést tart budapesti egyházközségünk szeptember 14-én, vasárnap d. u. 5 órakor a lelkészi hivatalban. Ezt megelőzőleg, szept. 12-én (pénteken) a gazdasági, szept. 13-án (szombaton) a hitéleti és nevelésügyi bizottságok üléseznek. Minden alkalommal d. u. 5 órakor.

Tóth György dr. egyházi tanácsos afia felkéri azokat, akik munkájának megrendelésére gyűjtőívet kaptak, hogy a gyűjtőívet és a pénzt 1924. szeptember 15-ig küldjék be. A megtekintésre elküldött munka, vagy ára a jelzett időig szintén beküldendő lesz. (IV., Váci-utca 9. II. e.)

Gyászhir Erdélyből. Egy jótékonyságáról széles körben ismert uriasszony, özv. Kozma Ferencné, néhai Kozma Ferenc iskolai felügyelő gondnok feleségének haláláról hozott hirt a kolozsvári posta. Az elhunytban dr. Kozma György és Kozma Ferenc hitrokonunk édesanyjukat gyászolják. Őszinte részvétünk a gyászoló családoknak.

Halottaink. Juliusban gyakran látogatta meg egyházközségünket a „szomorúság hagyó”, a „hazahívó” angyal. Hiveink kis seregéből: június 14-én elhalt Gálfalvi Margit m. hivatalnok; július 9-én Árkosi Domokos Árpád, a Tamási-i Hitelbank elnöke; július 10-én Förster Miklós tisztviselő; július 14-én Breisach Alfréd Máv. főfelügyelő; július 15-én dr. László Gyula p. ü. fogalmazó; július 21-én Györffy Istvánné, Gy. István teológiai professzor felesége, a Fiatalok Hatóságának egyik valóságos missziói munkát teljesített tisztviselője; július 22-én Molnár Gizella, egy 15 éves leányka; július 23-án Jobb Mózes áll. hidmester, lelkiismeretes és lelkes székely hívünk; augusztus 4-én pedig Philipovich Emil Ganz-gyári főtisztviselő. Emlékük legyen áldott.

HIRDETÉSEKET FELVESZ A KIADÓHIVATAL!

Felelős kiadó: BIRÓ LAJOS.

A Népies irodalmi Társaság

erdélyi vonatkozású néprajzi, irodalmi és történelmi kiadványai megrendelhetők:

Budapest, VI., Vilmos császár-ut 55 sz.

BIRTALAN LAJOS

kárpitos és diszitő

BUDAPEST, VII., AKÁCZFA-UTCA 58.

Felvállal angol tör-, szalon- és függönydiszítéseket továbbá szabadon álló ottomán ebédlő-diványok, rugganyos ágybetétek, matracok, ablakrolók készítését és autók párnázását a legjutányosabb áron. Vidékiek soronkívül pontosan kiszolgáltatnak. Szőnyegek, függönyök megóvását és molytalanítását vállalom.

Támogassátok

dr. Gálffy Gábor személyes vezetése alatt álló

„Cyklop Cipőüzemet“

VII., Telep-utca 9. szám.

ahol jutányos áron mérték után készülnek az elegáns, tartós férfi és női

cipőkülönlegességek.

Feltétlen garanciát nyújt Chic és izlés tekintetében a munkavezetést ellátó intellektuellek, jogi, technikai és paedagogiai végzettsége.

STERN JÓZSEF R. T.

Budapest, Kálvin-tér 1.

Alapítva 1859. évben.

Szövetek, mosóárúk, selymek, hélés és vászonárúk, női-, férfi-, és gyermek-fehérnemű, kész felöltők és blouzok legjutányosabb bevásárlási forrása

Kádakat

Puttonyokat

Boredényeket

Mezőgazdasági szerszámokat

Tragacsokat

Kocsirészeket

készítünk

Budapest, V., Kálmán-u. 21. Telefon: 5-34.

TELEFON SZÁM: 180-53.

KARTAL TESTVÉREK

műszaki kereskedők

Sürgöncim KARTALOK Budapest

BUDAPEST, V., ALKOTMÁNY-UTCA 18. SZÁM.

Műszaki anyagok és cikkek, olajok kenőanyagok, minden mezőgazdasági és egyéb iparág számára legjutányosabban kaphatók.

BERDE LAJOS

cipészüzlete

Budapest. II. Batthyány-utca 48. szám.

Férfi- és női cipőt mérték után készítenek.

Javítást is vállalok. Mérsékelt árak.

„STUDIUM“ KÖNYVESBOLT

Budapest, IV., Múzeum-Körút 21 szám.

Telefon: Nagyrészt erdélyiekből Tele 186-87. alakult új vállalat 186-

Szakt munkák, szépirodalmi, egyházi és egyetemi tankönyvek raktára. Beszerez és szállít minden kapható külföldi és belföldi könyvet és folyóiratot. Vidéki megrendeléseket gyorsan és gondosan elintézik.

Szolga Miklós

ÉRTÉKPAPIRKERESKEDŐ

V, Bálvány-utca 21. I. 14.

Hitrokonoknak értékpapír vételeit és eladásait a legkedvezőbb feltételek mellett bonyolítja le.

Telefon: 199-71.

Hivatalos órák: d. e. 9-1-ig, d. u. 5-7-ig.